

Ο ΘΕΑΤΗΣ,

Η ΔΟΚΙΜΙΑ ΤΕΧΝΟΛΟΓΗΜΑΤΩΝ ΗΘΙΚΩΝ,
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΩΝ, ΚΑΙ ΘΕΣΜΟΘΕΤΙΚΩΝ,

ΠΑΡΑ

ΜΙΧΑΗΛ ΣΧΙΝΑ.

ΑΡ. 20. Περίοδος πρώτη. Τῆ 1 Ἰανουαρίου 1838.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ.

Ὁ Θεατής δὲν θέλει πλέον ἐκδίδεσθαι περιοδικῶς, ἀλλ' εἰς ἐποχὰς ἀπροσδιόριστους μετὰ μῆνα. Μέχρι τοῦ τέλους τῆς πρώτης περιόδου, ἦτοι τοῦ πρώτου μέρους, περιέξοντος εικοσιτέσσαρας ἀριθμοῦς ἢ φυλλάδια, ἡ τιμὴ ἐκάστου φυλλαδίου, συνισταμένου ἐκ μιᾶς, ἢ καὶ ἐπέκεινας τυπογραφικῆς κόλλας, μένει ἡ αὐτὴ, δηλαδὴ λεπτὰ 75, καὶ διὰ τοὺς ἔξω τῆς ἐπικρατείας, δραχμὴ μία. Μετὰ τὴν πρώτην περίοδον θέλει γείνη σκέψις περὶ ἐλαττώσεως τιμῆς. Ἐν τούτῳ προσκαλοῦνται καὶ αὖθις οἱ ὀκνηρότεροι συνδρομηταὶ νὰ ἐκπληρῶσιν ἀκριβῶς τὰς ὑποσχέσεις καὶ τὰ χρεῖα των, διὰ νὰ μὴ καταφεύγωμεν εἰς δημοσίευσιν καταλόγων ὁποῖος ὁ ἐν τῷ τέλει τοῦ παρόντος φυλλαδίου.

ΕΥΧΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΡΧΗΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ.

Θεέ! Ὡ υπέραρχιε καὶ ἄφθιτε δύναμις! Εἰς σὲ ἀρχόμενοι, εἰς σὲ τελευτῶντες ἀναφερόμεθα. Φεύγει ἔτος ἀνεπίσρεπτον, καὶ νέον ἀνατέλλει, δραμαῖα κινούμενα· ἡμεῖς δὲ, συμβεβηκότα τοῦ δρόμου, πνέομεν εὐραγεῖς, ὠκύμοροι, τὰς σιγ-

μὰς τούτας τοῦ ἀπείρου χρόνου καὶ τοῦ ἀπείρου διαστήματος] ποθοῦντες τοὺς κόλπους σου. Ὡ μόνε σοφὲ καὶ ἀγαθὲ! Ὡ κύριε ζωῆς καὶ θανάτου! Ὡ τῶν λαῶν καὶ τῶν βασιλείων βασιλεύτατε ἄρχον! Παρὰ συμπάσης τῆς φύσεως εἰς αἰῶνας ὑμνητὸν τὸ ὄνομά σου! Σῶζε τὴν Ἑλλάδα! Αὕξανε αὐτήν! Στερέονε εἰς τὴν ἀληθινὴν πίστιν! Χάριζε αὐτῇ ἀρετὴν, ἐπιστήμην, ὁμόνοιαν γλυκεράν, καὶ εὐκληρίαν κοινωνικὴν ἀμώμητον, συντελῆ καὶ εἰς τὸ ἀγαθὸν ἔθνῶν ἄλλων! Σῶζε τὸν Βασιλέα! Καταύγαζε τὴν διάνοιαν, καὶ ἀνδριζε τὴν καρδίαν αὐτοῦ! Ἀπέλλαττε αὐτὸν ἀπὸ τῶν περισταμένων παγίδων! Ποίησον αὐτὸν ἀστέρα ἔνδοξον ἐν τῇ Ἀνατολῇ, μεγάλων ἄγγελον κατορθωμάτων! Εὐσεβῆ καὶ δίκαιον, φύλακα ἀήττητον τῆς Ἑλληνικῆς αὐτονομίας, ἐλευθερίας, καὶ εὐνομίας, παράπεμψον αὐτὸν μέχρις ἐσχάτων, καὶ παράλαβε ἐκ θεξιδῶν, ἐστεμμένον ἀδύτους ἀκτῖνας εἰς τὴν μονὴν τοῦ Κόδρου, τοῦ Μάρκου Λύρηλιου, καὶ τοῦ Ἑβρίκου τετάρτου!

ΤΕΧΝΟΛΟΓΗΜΑ ΗΘΙΚΟΝ.

Οἱ ἄνθρωποι, ὁ Θεὸς, καὶ ἡ Ἱστορία.

Τῆς φύσεως ὁ αἰώνιος δημιουργὸς διὰ τοῦ λογικοῦ μάλιστα ἐχώρισε τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὰ λοιπὰ ζῶα. Φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον, ἀκήρατον φῶς. Τὸ λογικὸν νοεῖ τὰ παρόντα, νοεῖ τὰ πρόσω, καὶ τὰ ὀπίσω. Ποῖα ταῦτα; Ὅχι μόνον τὰ γήινα καὶ πρόσκαιρα καὶ ἰδιοτελῆ καὶ ταπεινὰ, τὰ ὁποῖα καὶ μύρμηγγες καὶ κάστορες καὶ ἄλλα κτῆνη παχυλῶς καὶ σολοίκως νοοῦσι, καὶ τῶν ὁποίων τὴν ἐναγώνιον θεραπείαν κακίζει ἡ θεόπεμπος τοῦ εὐαγγελίου διδασκαλία, ἀλλὰ καὶ τὰ οὐράνια καὶ αἰδία καὶ κοινωνι-

κὰ καὶ περιφανῆ. Διπλοῦς ὢν, ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς, φύεται μὲν ὁ ἄνθρωπος, ζῆ, καὶ ἀποθνήσκει ἐπὶ τῆς γῆς, ἄλλος διαδεχόμενος ἄλλον καὶ παρερχόμενος, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ δὲ ἐξήρτηται καὶ πρότερον ἤδη, καὶ ζῶν, καὶ πολὺ μετὰ τὴν τοῦ σώματος ἀπογαίωσιν. Ὅποτε, κατὰ τὴν ἐγκόσμιον παρουδεῖαν, ἀποβάλλει διόλου τὴν μνήμην καὶ αἴσθησιν τῆς ὑπερκοσμίου καταγωγῆς καὶ σχέσεως, καὶ κατακύβας πρὸς τὸ παμφάγον χάσμα τῆς ὕλης, διαφρόνησεν τὸ νῆμα τοῦ αἵλου συνδέσμου, τότε, ἡ Γραφὴ λέγει, « ἐν τιμῇ ὧν οὐ συνῆκε, παρασυμβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὁμοιώθη αὐτοῖς. » Ὅποτε, ἐν ᾧ παλαίει πρὸς τὰς πολλὰς καὶ ποικίλας τοῦ σωματικοῦ βίου ἀνάγκας, ὑψόνῃ τὸν νοῦν πρὸς τὴν πάνσοφον καὶ πανάγαθον καὶ παγκρατῆ ἀρχὴν, ἐξ ἧς βρῦουσι μὲν ὅλαι αἱ ὑπάρξεις, βρῦουσι δὲ οἱ νόμοι αὐτῶν, καὶ πᾶσα κοινωνικοῦ συμφέροντος ἀρμονία, καὶ πᾶσα διατύπωσις ἠθικὴ ἐκπορεύεται ἀγνή, πλατεῖα, καὶ ἀσφαλῆς, ὁ ἄνθρωπος τότε ἀξίως ἐκυτοῦ μεταχειρίζεται τὴν αὐτεξούσιον προαίρεσιν, καὶ τὴν χάριν βεβαίαν ἀπολαμβάνει παρὰ Θεοῦ, ὅμοιος τὸ κατὰ δύναμιν ἐκείνου γινόμενος. Καὶ βραβεύει μὲν αὐτὸν ἀποβιόσαντα ἴλεως ἢ ἀτελεύτητος τοῦ Θεοῦ κρίσις, ἀειθαλὲς δὲ διασώζει τὸ ὄνομά του, τῆς πατρίδος καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἡ ἱστορία.

Πρὸς ταύτην τὴν ἀνευθεῖ καὶ ἀναπόδραστον θεωρίαν δύνανται νὰ παρεξετασθῶσι καὶ ἔθνη ὁλόκληρα, καὶ ἄνθρωποι καθ' ἐκάστους, καὶ ὑπηρετῶν ἢ βουλευθῶν τῶν πόλεων. Ἐπειδὴ ὅλων ὁ προορισμὸς εἶνε θεῶς τις καὶ κοινωνικὸς ἐν ταῦτῳ, ὅπερ ἐστὶν, ἰδιωφελῆς ἐντὸς τοῦ κοινοφελούς. Ὅσακις μὲν ἀδιαφόρως πρὸς τὸν προορισμὸν τοῦτον διεπέρασαν τὸν ἐπίγειον βίον, σκιαὶ χωρὶς ἴχνη, χωρὶς ἱστορίαν, πῶς θέλουσι κριθῆ παρὰ τοῦ Θεοῦ, οἶδε μόνος αὐτός. Ὅσακις δὲ ἀσεβεῖς

ἐξηματίσαν μάλιστα τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας, πολλάκις μὲν καὶ ἐπὶ γῆς ἀκόμη συνέτριψε τὴν ἐπιτρεμένην κεφαλὴν των τῆς δίκης τὸ σιδήρεον σιδήπτρον, καὶ κατάραι καὶ φῆμαι κακαὶ τοὺς ἐδορυφόρησαν πεπτωκότας, ἀφωρισμένους, πλανήτας καὶ μαστιγίας περὶ τὴν κοινωνίαν καὶ τὴν συνείδησίν των, πάντως ὅμως τοὺς ἀναμένει εἰς τὸ μετέπειτα ἡ πολυύστωρ τῆς ἀκοιμήτου καταδίκης πανήγυρις· ὅσακις δὲ ἀρεστῶς μὲν εἰς τὸ θεῖον, ἀρμοζόντως δὲ καὶ λυσιτελῶς καὶ γενναίως περὶ τῶν τῶν ὁμοφυῶν πλασμάτων κοινωνίαν διήληθον τὸ ἐπικεκλωσμένον εἰς αὐτοὺς στάδιον κατὰ τὸν αἰσθητὸν τοῦτον κόσμον, τότε καὶ ζῶντας ἔτι ἐνταῦθα γνησίᾳ δόξᾳ τοὺς περιέπει, καὶ τελευτήσαντας τοὺς ὑποδέχεται, ὡς προεῖπομεν, θεῖοι, παράδεισος, καὶ ὕμνοι, προσφιλῆς, πάγχυρος γενεῶν ἐπάσσυτέρων κληρονομία.

Φέρεται μάλιστα ὁ τοιοῦτος λόγος ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους τῶν δημοσίων πραγμάτων, ὅσοι εἰς τὸ κωφὸν καὶ πῆλαισχρον εἶδωλον τοῦ ἰδίου αὐτῶν συμφέροντος κατασφαγιάζουσι τὸ κοινωνικὸν ἀγαθόν, καὶ εὐφραίνοντες ἐφήμερα καὶ πῆλινα πάθη, καὶ ὀρμῶντες νὰ κερδήσωσι δι' ἑαυτοὺς τὸ παρὸν, καθὼς ἀγῶνος τινὸς βακχικοῦ ἔκφρονες στεφανῖται μετ' ὀλίγον κλαίουσιν τὴν ἀπώλειαν τῶν ἰδίων οἰκῶν, παρομοίως καὶ αὐτοὶ καταφθείρουσι τὸ μέλλον, κερδαίνοντες καὶ τὰ τοῦ βίου καὶ τὰ μετὰ θάνατον κάκιστα. Καὶ ὑπομονὴ ὅταν, ἀπαίδευτοι ὄντες, διαλογίζωνται καὶ λέγωσι καὶ ἐργάζωνται τὰ τῶν ἀπαιδευτῶν, ἄμοιροι ἀθανάτου πνοῆς, καίτοι λεγόμενοι πολιτικοί! Ὅταν δὲ καὶ μοῦσαν ἔχουσι, καὶ τινες καὶ δόξαν ἤδη πρότερον γενναίαν ἀπέλαβον ἐξ αὐτῆς, ἀναγορεύσαντες μετὰ ὑψηλοῦ τοῦ κηρύγματος τὰ πρὸς κίσμον τῆς πολιτείας συντείνοντα, τότε ποίαν ἀπολογία φιλῶνται πρὸς τὸν θεὸν καὶ τὴν ἱστορίαν, μόλις ἀναβάντες

ἐπὶ τὴν καθέδραν τῆς ἀρχοντείας, καὶ καταπίεσαντες τὴν μητέρα, τὴν τροφὸν, καὶ τὴν εὐεργέτιν, καὶ ἀποπτύσαντες βιαίως, καὶ εἰς τὸ ἐναντίον περιστρέψαντες ἐμπράκτως ὅσα ἐπρέσθουσιν ἄλλοτε περὶ πολιτείας καὶ περὶ θεοσεβειῶν; Ποίαν ἀπολογία, ἐξουδενήσαντες τὰ ἱερά καὶ λαοσσάκθρα λήματα τῆς πατρίδος θεοσεβείας; Καὶ τοῦ μένει πλέον τὸ τοῦ Χίλωνος ἐκεῖνο, « ὅτι πρέπει ὁ ἄρχων μηδὲν νὰ φρονῇ θνητὸν, ἀλλὰ πάντα ἀθάνατα; » Ὡ βουλευφόροι, καὶ δικασπῶλοι! Ὡ ὑπῆρέται τῶν πόλεων καὶ τῶν βασιλείων! Ἀνεξάλειπτοι ἐσημειώθησαν διὰ τὴν μέλλουσαν κρίσιν ὅλοι οἱ λόγοι, ὅλαι αἱ πράξεις σας. ἔτι μικρὸν, καὶ ἐκδύνεσθε τιμὰς ματαίας, προσηγορίας ἡλώδεις, ἀξιώματα, βαθμούς, παράσημα, μισθοὺς, ἰσχὺν, τὰ ὅποια οὔτε κἂν εἰς τὰ τέκνα σας δύνασθε νὰ ἀφήσητε, καὶ γυμνοὶ καταβαίνετε εἰς τὸν τάφον, ὅπου σβέννυται μὲν διόλου τὸ τοῦ σώματος σχῆμα καὶ τῶν παθῶν ἢ λαμπὰς, ἀνάπτεται δὲ λύγος ἀνέσπερος εἰς τὴν παρουσίαν τῶν ἐπὶ γῆς λόγων καὶ πράξεων σας, τῆς διανοίας καὶ προαιρέσεώς σας, εἴτε εὐσεβοῦς καὶ κοινωνικῆς, εἴτε ἀσεβοῦς καὶ ἀκοινωνήτου. Ὡ κακοί! Συνέλθετε εἰς ὑμᾶς αὐτοὺς! Τρομερὰ προεξακούεται καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἀθεώτατον καὶ θνητοψυχότατον βρωτῆρα τῆς κοινωνίας ἡ φήμη αὐτοῦ, δι' αἰῶνων χορεύουσα μετὰ τῶν οὐρανίων κεραιῶν καὶ τῆς θαρυγλώσσου ἐκδικήσεως τῶν δικαπντὸς γεννωμένων ἀνθρώπων!

ἔπειτ' ἐκ τῶν προειρημένων ὅτι καὶ εἰς πόλεις καὶ εἰς βασιλεῖς βλαβερώτατοι γίνονται ὑπῆρέται καὶ σύμβουλοι ὅσοι προπίνουσιν ὅπως τὰ δημόσια πράγματα χάριν τοῦ συμφέροντος ἑαυτῶν, ἀτόλμους μὲν ἔχοντες τὴν ψυχὴν καὶ τὴν λαλίαν ὑπὲρ τοῦ δικαίου καὶ ἀληθοῦς, θραυστάτας δὲ συμμάχους εἰς τὰ ἐναντία· ἀνθρώποι οὔτε θεὸν φοβούμενοι, οὔτε

τὴν ὁμοφυῆ κοινωνίαν αἰδούμενοι, οὔτε ψυχῆς ἀθανασίαν πε-
τεύοντες, οὔτε δίκην δευτέραν καὶ τελείαν ἀπεκδεχόμενοι, οὔτε
γέμεσιν ἱστορίας.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ.

— *Ορθόδοξος διδασκαλία. Περιηγητής, ἢ πρεσβύτερος διδάσκαλος τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας. Ποιηθεῖσα παρὰ τοῦ ἐπισκόπου πρώην Ἡλιουπόλεως, νῦν δὲ Κυκιάδων, Ἀρθίου Κομμνητοῦ τοῦ Ἡλιουπολίτου, μέλους τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τῆς Τυπογραφίας Πέτρου Μαρτζαράκη, 1837.* — Ἐπαινοῦμεν τὸν σεβασμιώτατον Ἐπίσκοπον δι' ὃν ἀνέλαθεν ἀγῶνα πρὸς ἱστορικὴν ἐκθεσιν τῆς ὀρθοδόξου διδασκαλίας. Θεοφιλῆς ὁ σκοπὸς, καὶ μάλιστα πρέπων εἰς ποιμένα πνευματικόν. Διαίρει δὲ τὸ ὁμοιοκατάληκτον στιχοῦργημα (ἀλλ' οὐχὶ καὶ ποίημα ἄπορον ὃν ἐπὶ τούτοις, πῶς δὲν ἠγάπησεν μᾶλλον τὴν καταλογάδην κατασκευήν) εἰς πέντε βιβλία, πραγματευόμενος ἐπιτροχάδην, ἐν μὲν τῷ Α' βιβλίῳ, τὰ ἀπ' ἀρχῆς τῆς κοσμογονίας, μέχρι τῆς ἐνσάρχου οικονομίας, δογματικώτερον θεωρούμενα· ἐν δὲ τῷ Β', τὰ ἀπὸ Χριστοῦ Σωτῆρος, μέχρι τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου· ἐν δὲ τῷ Γ', τὰ ἀπὸ τούτου μέχρι τῆς διαιρέσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς· ἐν δὲ τῷ Δ', περὶ τῶν Δυτικῶν διαφορῶν, καὶ τῶν ἐπιγενομένων κακοδοξιῶν Λουθήρου καὶ Καλβίνου· ἐν δὲ τῷ Ε' τελευταῖον διαλαμβάνει περὶ τοῦ πρακτικοῦ τῆς πίστεως μέρος, (ὅπου ἀποροῦμεν πῶς παρενέβαλε καὶ τὴν περὶ τῶν Μυστηρίων ὑψηλὴν διδασκαλίαν, ὡς ἂν τάχα καὶ ταύτην οὔσαν τοῦ πρακτικοῦ!)

Καὶ τοιαύτη μὲν ἡ τοῦ συντάγματος διαίρεσις. Εὐφυῆς δὲ πῶς φαίνεται καὶ δραματικὴ ἡ πρώτη αὐτοῦ εἰσβολή, διότι πλάττει περιηγητὴν Ἀμερικανόν, διδασκόμενον τὴν εὐσέβειαν ἐν εἴδει διαλόγου ὑπὸ τινος πρεσβύτου διάκοντος κατὰ τὴν μικρὰν Αἰσίαν, περὶ τὰς χώρας τῆς Ἡλιουπόλεως, πατρίδος αὐτοῦ τοῦ στιχοῦργου. ἔχουσι πολλάκις ταύτην τὴν φιλοτιμίαν οἱ συγγραφεῖς, καὶ παλαιοὶ καὶ νεώτεροι, νὰ μνημονεύωσι τὰς ἐκυτῶν πατρίδας, οἱ μὲν, μεταδίδοντες εἰς αὐτὰς ἐκ τῆς ἰδίας εὐδοξίας, οἱ δὲ, καὶ μεταλαμβάνοντες. Ὁ δὲ φιλόπατρις Ἐπίσκοπος καὶ τὴν πατρίδα τοῦ ἱερέως προσέθηκε, τοῦ βαπτίσαντος ὀρθοδόξως τὸν Ἀμερικανόν. Κρῆς ἦτον οὗτος ὁ μυσταγωγικὸς ἱερομόναχος. Ἐπλασε δὲ τοιαύτην δραματικὴν διάλεξιν ὁ σεβάσμιος συντάκτης, ὑπαινωτόμενος ἴσως τὸ καθ' ἡμᾶς εἰς τὰς χώρας τῆς ὀρθοδόξιας ἐπιπολάσαν συμῆνος τῶν Ἀγγλοαμερικανποστόλων ἐθελοθρήσκων, οἵτινες ἐστρατεύσαντες θηρεύουσι πανταχοῦ προσηλύτους, ἐν ᾧ μᾶλλον ἔπρεπεν αὐτοὶ νὰ διδασχθῶσι παρ' ἡμῖν τὴν εὐσέβειαν. Καὶ ἴσως ὠφελοῦντο μὲν ἄλλως καὶ ἐκ τοῦ στιχοῦργήματος, ὡς εὔχεται ὁ τούτου πρόλογος, ἂν ὁ κατηχητικὸς πρεσβύτερος εἶχε δύναμιν πειθοῦς ἴσην τῆς προθυμίας. Καὶ ταῦτα μὲν τοιαῦτα. Ἡ δὲ τῶν ὑπερφυῶν δογμάτων τῆς πίστεως ἐκθεσις γίνεται ἀκριβῆς καὶ ἀμώμτος, εἰς γοῦν τὰ πλεῖστα καὶ κυριώτατα. Καὶ τὸ σαφὲν δὲ τῶν δυσσεβῶν αἱρέσεων ὁ στιχοῦργὸς ἀγωνίζεται νὰ στηλιτεύσῃ, καὶ τὴν τῆς ψευδοπαιδείας κατὰ τῶν θείων διδαγμάτων τραχηλιῶσαν οἴησιν ἐξάνισταται νὰ ἀπορραπίσῃ, καὶ τὸν ἡγεμόνα περὶ τῆς ἀνευδότου φροντίδος εἰς τὴν τοῦ λαοῦ εὐσέβειαν φρονίμως ὑπομνησκει, καὶ τοὺς ἱερεῖς εἰς τὴν τῆς παιδείας κτῆσιν διεγείρει, καὶ σπεύδει παντὶ σθένει νὰ κατακολουθήσῃ τοὺς σοφοὺς διδασκάλους τῆς Ἐκκλησίας, πα-

ρατρύχων ασθμαίνων καὶ « πίζος παρὰ Λύδιον ἄρμα. » Ἀλλ' ὅμως σὺν πᾶσι τούτοις λυπούμεθα πῶς ὁ γεραρός [Ἐπισκοπος ὁ Κομνηνός δὲν κατώρθωσε τὸ ἔργον ἄξιον τῆς εὐσεβοῦς αὐτοῦ προθέσεως. Ὅσον φιλανθρώπως καὶ συγκαταβατικῶς ἐπικρίνη τις τὸ στιχουργημα, δὲν δύναται νὰ συγκρύψη τὰς ἐν αὐτῷ μεγάλας κηλίδας, καὶ τὴν δι' ὄλου τοῦ βιβλίου ἐπικρατούσαν δυσεύρετον ἀσχημίαν. Παραλείπομεν τὴν ἀσυγκόλλητον καὶ χασμώδη σύστασιν τῆς ἐπιγραφῆς τοῦ τεύχους. Παραλείπομεν καὶ τὸ τετράστιχον ἐπίγραμμα τὸ ἠρωϊκόν, ἀφυσὺς ἐπιδείξω; πτωχαλαζωνικὸν πρόσωπωμα, ἄμουσον παντάπασι καὶ ἄρρυθμον, καὶ προσέτι διὰ τὸν γρίφον τὸν πολὺν Δηλίου χρῆζον κολυμβητοῦ, ἢ ἂν θέλης, Καλυμνίου σπογγοδίου, πρὸς; εὔρεσιν τοῦ νοήματος. Οὐδέποτε κἄλαμος σχολαστικὸς δὲν συνέββηκεν ἔπος ἀηδέστερον. Ἀλλ' ἴσως τὸ τετράστιχον τοῦτο προσηνέχθη δῶρον εἰς τὴν βίβλον ὑπὸ τινος σκαιοτέχνου μεραλίου ὡς πρώτη τις περὶ τὸν ἑμμετρον λόγον ἀπόπειρα, καὶ μὴδὲ ὑπὸ τοῦ διδασκάλου διωθωμένη, ὃν οὐδὲν ἄλλο, εἰμὴ βραχὺ ἐπιμηκεστάτης ἀβελτηρίας ἀκροθίνιον. Καὶ μαρτυροῦσι τὰ, δεδάεσθαι, καὶ λελίηται, « ὅσσα νόος δεδάεσθ' ἀθλίων μύθων λελίηται » καὶ ἐπαῖσαι, καὶ τὸ τοῦ πελάσσατο μακρὸν ε, καὶ τ' ἄλλα. Τοιοῦτο δῶρον ἄδωρον φαίνεται καὶ ὁ πρόλογος· διότι καὶ τούτου ὁ συντάκτης ἐξελέγγεται πολλάκις ἀμύητος καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας, καὶ τῶν θεολογικῶν ἐνοιῶν, καὶ τῆς φράσεως τῆς Ἑλληνικῆς. Εὐθύς τὸν ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν Ἀποστόλων (Κεφ. ιζ'. 23.) βωμὸν ἀγνώστω θεῷ μετέτρεψεν εἰς ναὸν Τῷ ἀγνώστω θεῷ καὶ ταύτην τὴν ἐπινοίαν τῆς πολυθεοῦ δεισιδαιμονίας τῶν παλαιῶν Ἀθηναίων ὀνομάζει *ιδέα ὅσον ὑψηλὴν, τόσον ἀληθῆ, ἥτις ὅμως ἦτορ ἀδύνατον νὰ ἐμπνευσθῆ εἰς τὸ πνεῦμα ὁλῆς τῆς κοι-*

νωίας — ὅθεν ἐγχευάσθη ἡ ἐνσαρκος οἰκονομία, κτλ. Ἵστε, ἂν ἡ ὑψηλὴ καὶ ἀληθῆς ἰδέα τῶν Ἀθηναίων ἐνεπνεύετο καὶ εἰς ὅλην τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας τὸ πνεῦμα, τὸ μυστήριον λοιπὸν τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας ἀπέβαινε περιττόν! ἢ τί ἄλλο νὰ συμπεράνωμεν; Ὅποιον δὲ κάκεινο! « Ἡ ἄρρητος τοῦ ὑψίστου Θεοῦ αὐτοαγαθότης προνοοῦσα τὴν σωτηρίαν τοῦ τελειοτέρου τῶν πλασμάτων της (ὡς ἐὰν ἦσαν καὶ ἄλλα παρὰ τὸν ἄνθρωπον πλάσματα Θεοῦ!) γνωρίζεται εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος διὰ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας, ἀναλαβοῦσα ἐν ἑαυτῇ ὅλην τὴν ἀνθρώπινον φύσιν! κτλ. Τοιαῦτα (τὸ μετριώτερον εἰπεῖν) ἀκυρολογίαι φαίνονται παντάπασιν ἀλλότριαι τῆς περὶ τὴν ἔκφρασιν τῶν μυστηρίων θεοπεποῦς ἀκριβείας. Οὐδεὶς τῶν ὀρθοδόξων οὔτε φρονεῖ οὔτε λέγει τὴν αὐτοαγαθότητα ἢ ἄλλην τινα τῶν φωσφόρων τῆς Ἱπεραρχίου θεότητος ιδιοτήτων, οἷον τὴν παντοδυναμίαν, ἢ τὴν αἰδιότητα, τὴν δικαιοσύνην, καὶ εἴτινα ἄλλην τῶν θείων τελειοτήτων, ὅτι ἀνέλαθεν ἐν ἑαυτῇ τὴν φύσιν τὴν ἀνθρώπινον, ἀλλ' αὐτὴν τὴν ἐνυπόστατον Σοφίαν, αὐτὸν τὸν ὑπερούσιον Λόγον τοῦ Πατρὸς ὁμολογοῦμεν καὶ πιστεύομεν προσλαβόντα τὴν φύσιν τὴν ἀνθρωπίνην διὰ τὴν τοῦ παραπεσόντος πλάσματος σωτηρίαν. Ἄλλαι δὲ πάλιν φράσεις ἀπόζουσι καρυκευμάτων ξενικῆς τινος φιλοσοφίας, ὑψηλοκρήμου καὶ σκοτεινῆς, καθ' ἣν ἡ πίστις ἢ εἰς Χριστὸν ὀνομάζεται *ιδέα ἀληθῆς καὶ αἰώνιος*, καὶ φράσεις τινὲς αὐτῆς μεταφυσικώτερον ἰδανολογοῦνται, καὶ τάσις προορισμοῦ, καὶ ριζικαὶ τῶν ἰδεῶν μεταβολαί, καὶ ἄλλα τοιαῦτα ῥήματα μακάρια καὶ πορφυρᾶ, τὰ ὅποια ὅμως μολίς κατανοοῦσιν ἢ Ἕλληνας γαλλίζοντες καὶ γερμανίζοντες, ἢ ἐλληνίζοντες Γάλλοι καὶ Γερμανοὶ, διὰ δὲ τοὺς μὴ διγλώττους καὶ πολυγλώττους Ἕλληνας ὑπάρχουσι ταῦτα

τα πάντα ἀκατάληπτα, καὶ ἄλλως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἀποβαίνουσι βαρῦς φορυτός. Τοιαῦται συναντῶνται καὶ τινες λέξεις καταχρήσεις, οἷον τὸ ἄλλοτε (autrefois) ἀντὶ τοῦ πάλαι ἢ ποτὲ, καὶ τὸ ἔδρα τῆς φιλοσοφίας (séjour de la philosophie) ἀδιορίστως ἀντὶ ἡ πόλις τῶν Ἀθηναίων, καὶ τὸ ὑψώθη (fut élevé) ἀντὶ ἀνηρέθη, ἰδρύνθη, καὶ τὸ ριζικὴ (radicale) ἀντὶ ὀλοσχερῆς, ἐξ ὑπαρχῆς, καὶ τὰ σφαῖρα φιλοσοφίας, πνεῦμα τῆς κοινωρίας, πνεῦμα θρησκευτικόν, φανατικὴ ἐπέμβασις, καὶ γενικότης, καὶ λογικότης, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ κίβδηλα. Πρόσθετε ἐπὶ πᾶσι καὶ τοὺς Ἑλληνας πιστοὺς μαθητὰς τοῦ διδασκάλου τῶν (Χριστοῦ), καὶ πρώτους μεταδῶσαντας εἰς τὰ ἔθνη τὸ φῶς τῆς θεογνωσίας! Ἀλλ' ἡμεῖς τοιούτους ὑμνοῦμεν πρώτους τοὺς ἁγίους ἀποστόλους καὶ μαθητὰς τοῦ Σωτῆρος, τῶν ὁποίων ὁ φθόγγος ἐξῆλθεν εἰς πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ τῶν ὁποίων τὴν πίστιν, τὴν χάριν, καὶ τοὺς ἀγῶνας διεδέχθησαν οἱ Ἕλληνες εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ εὐαγγελίου. Πλὴν δὲν διατρέβομεν ἐπὶ πλέον εἰς τὸν πρόλογον· διότι οὐδὲ τὰς ἐν αὐτῷ παραδοξολογίας πιστεύομεν ὅτι ἡ γραφὴς τοῦ σεβασμίου Ἐπισκόπου ἐξέχευεν, ἀλλὰ τινος βωποπερπερήθρου καλαμοβιά καὶ ψυροῦ. Μεταβαίνομεν δὲ εἰς τὸ σῶμα τοῦ ποιήματος.

— Καλῶς ὁ τῆς ποιήσεως ὄγκος καὶ εἰς τὰς διδακτικὰς πραγματείας. Ἀλλ' εἰς ὑψηλότερας τινὰς καὶ μάλιστα θεολογικὰς διδασκαλίαις γίνεται λίαν ἐπικίνδυνος καὶ ἀρροσφαλῆς ἡ στιχοπλοκία. Καὶ ἐποίησαν μὲν καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν ἀρχαίων, καὶ ἐξαιρέτως ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, θεολογικὰ ποιήματα. Ἐκεῖνοι ὁμῶς οἱ τρισμάκαρες ἐπλούτου καὶ τὰ βάθη τοῦ πνεύματος καὶ τὰ κάλλη τοῦ φθέγματος. Ἐπειτα καὶ τὸ ἠρῶν μέτρον ἐκείνων τῶν ποιημάτων ἀρμόζει εἰς τὸ ὕψος τῆς ὑποθέσεως. Εἰς γλῶσσαν δὲ χυδαίαν, νόες ἐπαρί-

στεροι καὶ ἀφυεῖς, κακὰ στιχοῦργοῦσι, καὶ κάκιστα θεολογοῦσιν. Οἱ τοιοῦτοι παρομοιάζουσιν εὐπτώτους καὶ ποδαγριῶντας πεζοπόρους, οἵτινες ὑποδέονται καὶ ὑψηλοὺς ἐμβάτας ἢ κρουπέζας· λουτρικάς. Ἐὰν δὲ προστεθῇ εἰς τοὺς στίχους καὶ ἡ κατάρτος ὁμοιοκαταληξία, γίνεται καὶ αὐτὴ εἰς τὸν ἀδέξιον στιχοπλόκον, πάσης ποδοκᾶκης καὶ σιδηρᾶς ἀλύσεως βαρυτέρα. Οὕτως ἐβλάφθη ἐν πλείστοις καὶ ὁ εἰς πεζογραφίαν ἴσως ἄξυγράφος καὶ ποδώκης κάλαμος τοῦ Θεοφιλοῦς Ἐπισκόπου, τοῦ ὁποίου τὴν στενοχωρίαν καὶ πληξίν τῆς στιχοουργίας αἰσθάνεται ὁ ταλαίπωρος ἀναγνώστης, ὅλας διερχόμενος τὰς σελίδας, ἀπὸ τοῦ πρώτου στίγου μέχρι τῆς τελευταίας κορωνίδος τοῦ στιχοῦργήματος. Πολλάκις δὲ καὶ βαρῶς προσκρούει καὶ σκανδαλίζεται εἰς τε τὰς λέξεις καὶ εἰς τὰς ἐννοίας καὶ εἰς ὅλην τῆς ὑποθέσεως τὴν σειρὰν. Ἀλλ' ἵνα μὴ λέγωμεν ἀμάρτυρα, συνάπτομεν καὶ τινα ὀλίγα ἐκ πολλῶν δείγματα τῶν τῆς βίβλου σφαλμάτων· εἴτε περὶ τὸν χαρακτήρα τοῦ λόγου καὶ τὴν σύνθεσιν, εἴτε περὶ τὸ πραγματικόν, καὶ μάλιστα περὶ τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν χρονολογίαν, καὶ περὶ ἄλλας δὲ ποικίλας ἐννοίας, καὶ ἐξόχως θεολογικὰς. Α. Ἡ διάλεκτος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τείνει πρὸς τὸ σαφὲς διὰ τὸ τῶν λέξεων κοινὸν καὶ πολιτικόν. Πλὴν ἐν ᾧ φαίνεται βέων ὁ λόγος, ἐξαίφνης τὸ ὁμοιοκατάληκτον, ὡς βύσμα ψηφίδος εἰς τὸ στόμιον τοῦ στίγου προσπεσόν, ἀνέτρεψε τὸ ρεῦμα τῆς διανοίας, καὶ εὐθὺς ἀποπηδῆσαν ἀπὸ τοῦ δρόμου, περιχεῖται καὶ λιμνάζει, καὶ ἐξερεύγεται στίχων ὅλας συζυγίας καὶ λέξεις ἀργὰς, καὶ σημειώσεις καὶ νοήματα ἀλλόκοτα. Ἀμέσως εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς στιχοουργίας ὀνομάζεται, διὰ τὴν ὁμοιοκαταληξίαν, ἡ γλῶσσα ἡ Ἑλληνικὴ, θεία καὶ ἀγγελικὴ· καὶ ἰδοὺ ἐκπηδᾷ ἡ μακρὰ σημείωσις ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ καλεῖται ἀγγελικὴ, διότι εἰς αὐτὴν ἠκού-

σθησαν οἱ ἄγγελοι ψάλλοντες τον τρισάγιον ὕμνον! Ἄλλ' οὕτω λοιπὸν καὶ ἡ Ἑβραϊκὴ εἶνε παρομοίως ἀγγελικὴ, διότι καὶ εἰς αὐτὴν ἤκουσεν ὁ Προφήτης Ἡσαΐας τὰ χειροῦμι ὕμνολογοῦντα τὴν τρισάγιον δοξολογίαν. Θεῖαν δὲ πάλιν διὰ τί τὴν ὀνομάζει, δὲν λέγει μὲν ὁ συγγραφεὺς, ἴσως ὅμως ἐννοεῖ τὸ τοῦ Κικέρωνος, εἰπόντος ὅτι ἂν ὁ Ζεὺς ἤθελε νὰ λαλήσῃ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, ἐξ ἅπαντος ἐλάλει Ἑλληνιστί. Ἐφεξῆς δὲ γευσάμενος τῆς Ἑλληνικῆς ὁ περιηγητὴς, « ἄφησε τὰς διαλέκτους πατρικὰς καὶ μητρικὰς, (ἔχων καὶ πατέρα καὶ μητέρα πολυγλώσσους, ὡς φαίνεται!) κ' εἰς αὐτὴν (τὴν Ἑλληνικὴν) τὰς θεωρίας ἔκκλιπε τὰς κριτικὰς! » Οὕτω τὴν μητρικὰς, ἀπήτησε τὸ κριτικὰς, καὶ ἐφεξῆς τὸ συγγραφεὺς ἐγέννησεν « Ὅμηρον καὶ Δημοσθένην, λόγον αἴτιον τρυφῆς! » καὶ τοὺς κλασικοὺς ἀπέδειξε κριτικοὺς, κτλ. κτλ. κτλ. Μία καὶ μόνη λέξις, ἡ *σχεδὸν*, καταδικασμένη ὑπὸ τῆς στιχουργικῆς σφύρας νὰ παραπληρῆ πλεονάκις τὸ κεχηνὸς τοῦ ῥυθμοῦ, παράγει στίχους ὅλους πλήρεις ἐννοϊῶν γελοίων ἢ ψευδῶν λόγου χάριν, ἡ Ἰδρα εἶνε πολυκέφαλος *σχεδὸν*, καὶ ὁ Νεστόριος *παρτελῶς* δὲν ὑπακούει, οὐδὲ πείθεται *σχεδὸν*, καὶ ἡ ἐν τῷ Συμβόλῳ προσθήκη, τὸ χειρίστον καὶ φθοροποιὸν *σχεδὸν*, καὶ ἄλλος, ἅμα ἔμαθε *σχεδὸν*, καὶ ἄλλοι, ἀνεχώρησαν *σχεδὸν*, καὶ ὁ Θεὸς θέλει σωθῆναι πάντα ἄνθρωπον *σχεδὸν*, (διότι ἐχρειάζετο, φαίνεται, μετρίασις καὶ ὕφαισις εἰς τὸ καθολικὸν ἐκεῖνο τοῦ Ἀποστόλου ῥητὸν « ὁ Θεὸς θέλει πάντας σωθῆναι! ») καὶ ἄλλα μυρία ἀπεράντου *σχεδονισμοῦ* Καυκάσεια πατταλεύματα. Πρὸς τοῦτο δὲ τὸ πολὺ *σχεδὸν* βρῦσουσιν ἔπειτα ποικίλοι στίχοι ἐπερχόμενοι, καὶ λήγοντες εἰς τὰ *σωρηδὸν*, *βαθμηδὸν*, *ὀμοθυμαδὸν*, κτλ. **Τοιαύτας ζυγίας στίχων βλέπε ἰς πολλαχοῦ τοῦ πονήματος**

καχλαζούσας ἐκ δωδεκακρούου τῆς γραφίδος στόματος· ἔθεν ἀποβαίνει ἡ ἑρμηνεία χαύνη καὶ πλαδαρὰ καὶ ἐκλελυμένη, καὶ προσέτι σκοτεινὴ, ποτὲ μὲν διὰ τὸ πλῆθος τῶν περιεχυμένων διακένων ὀνομάτων, ἄλλοτε δὲ πάλιν διὰ τὴν ἀφαίρεσιν καὶ συγκοπὴν τῶν ἀναγκαιῶν· οἷον, λαλῶν περὶ τοῦ δορυκτῆτορος τῆς Ἑλλάδος, λέγει·

Πέβαια θηρίον ἦτον, ὄχι ἄνθρωπος ποτέ·

Οὔτε Σκύθης, οὔτε Γότθος· τί τὰ χαοὶ θεαταί;

Μάντευσον ὅ,τι θέλεις περὶ τῶν θεατῶν! Πολλάκις δὲ διαφθεῖρει καὶ τὸν ῥυθμὸν, ὡς εἰς τὸ ἀνωτέρω *τάχα*, καὶ τοὺς τόνους ἐκτόπως παραβλάπτει, λέγων *δεικνῦται*, καὶ *ἐνδεικνῦται*, καὶ *διατριβοῦσι*, καὶ *ἐχοῦσαι* κτλ. καὶ περὶ τοὺς σχηματισμοὺς δὲ ὁ λόγος ἀκολασταίνει εἰς τὰ *προχωρὸν*, *καταπατὸν*, *ληλητὸν*, *ἐνοικὸν*, ἀντὶ τῶν οὐδετέρων *προχωροῦν*, *καταπατοῦν*, κτλ. Προσθετέον καὶ τὰ *ἐγκραταὶ* ἀντὶ *ἐγκρατεῖς*, καὶ *ἀντίρρητος* ἀντὶ *ἀναντίρρητος*, καὶ τὸ *θεολήπτης*, καὶ ἄλλα, καὶ τὸν νοῦν αὐτὸν τεθλυκισμένον « *νόας ἡγεμονικὰς* » (ὁμοιοκαταλήκτως πρὸς τὸ *πόλις* αὐτοκρατορικὰς, σελ. 204). Καὶ ἀποστροφῆς δὲ γίνονται *παραδοξότατοι*· ἀποστρέφεται δηλαδὴ καὶ τὸ *η* εἰς τὸ μύριον *μη*, *μ' ὑπολάβουρ*, ἀντὶ *μη ὑπολάβουρ*, καὶ τὸ *ω* εἰς τὸ οὕτω, καὶ *φρονοῦνται* οὐτ' αὐτὰ, καὶ τὸ *ι* εἰς τὴν *περὶ*, *περ' υἱοῦ*, κτλ. Ἐνίοτε δὲ παραφέρεται καὶ πρὸς τὸ τραχύτατον ἢ δι' ἀποστροφῆς ἀποκοπῆ, οἷον, *ἄλλος ἄλλα πάλ' φρονεῖ* (πάλιν), καὶ *ἔρ' ποσῶς* (ἔχει), καὶ *εἶσ' σατὰν* (εἶσε), κτλ. Καὶ λέξεις ἔτι σολοίκους εἰσάγει, ὡς τὰ *καθοργῆ* (ὀργῆ), καὶ *μονοθέλλης*, καὶ *μονόφουσις*, καὶ *γνωμοσοεῖ*, καὶ *κακοχῆ*! (*κακοχῆ*), καὶ *συνθήκη* φράσεων ὅπως *ἀδισκονοῦντων*, οἷον, ἡ *ἔκτη οὐπω ἐνέστηκεν*, ὅπερ *ἰστὶν*, οὐπω *ἀρχὴν εἴληπεν*· ἦν γὰρ ἐν τῷ *εἴληπται*! Ἀλλὰ μὴ μα-

κροτέραν παρατείνωμεν τὴν ἐπιστάσιαν περὶ τὸ λεκτικόν.
Ἐπιλέγομεν δὲ μόνον ὅτι ἡ πολλὴ ψυχολογία, καὶ ἡ τῶν
ἐπιθέτων μειρακιώδης ἀτοπία, καὶ τὸ συχνάκις πεπατημέ-
νον καὶ χυδαίωδες ἀτοπία, καὶ ὅλος φιλοτιμία τις πρὸς λαλιὰν
ἄκαιρος καὶ ἀκρατὴς καὶ πολλῶν ἀνωφελῶν ἢ ἀναπήρων
ἐνθυμημάτων ἐξήγγελος, ἀποτελοῦσι τόσον ὀλιγόκαρπον τὸν
πολύστιχον τοῦτον ὄγκον, ὥστε ἀπὸ 260 σελίδων καὶ πολ-
λῶν ἑκατοντάδων στίχων μόλις συνάγεται ὀλίγη ἱστορία,
εἰς δέκα, τὸ πολὺ, σελίδας χωρητή. Β'. Ἀμαρτάνει ἐν οὐκ
ὀλίγοις τὸ σύγγραμμα περὶ τὴν τῶν συμβεβηκότων ἀφή-
γησιν, ὡς ὅταν λέγῃ ὅτι τὸ πανάγιον πνεῦμα κατήλθεν εἰς
τοὺς Ἀποστόλους ὡς πυροφόρος σφαῖρα! ἀντὶ ἐν εἶδει πυ-
ρίνων γλωσσῶν (Πράξ. α'). καὶ προσέτι ὅτι ἐπλήρωσε τὸν
οἶκον ἐκεῖνον καὶ τις ἐν τῇ Βίβλῳ τῶν Πράξεων πάντῃ ἄγνω-
στος οὐράνιος ὄσμη (διὰ τὴν ὁμοιοκαταληξίαν τοῦ ὄσμη)
πάλιν, οἱ Ἰουδαῖοι, λέγει, ἀκούοντες τότε τῶν Ἀποστόλων
καινὰς καὶ πολλὰς διαλέκτους λαλούντων, ἔλεγον, δαιμό-
νιοι ἔρουσι! Τὸ δὲ γεγραμμένον εἰς τὰς Πράξεις (Β'. 13.)
πολὺ διαφέρει ἔλεγον δηλαδὴ περὶ τῶν Ἀποστόλων « ὅτι
γλεύκουσ μεμεστωμένοι εἰσὶ. » Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα πειρι-
στορεῖ, καὶ, τὸ χεῖριστον, παραμορφάζει καὶ αὐτὰς τὰς
θείας τῆς Γραφῆς ῥήσεις, προστιθεὶς ἀλλοκότους παρερμη-
νείας· λόγου χάριν, ὁ Σωτὴρ προσκαλεῖ τοὺς ἀδελφοὺς Ἰά-
κωβον καὶ Ἰωάννην « με ταχύτητα πολλήν! » Ὁ Ἰούδας εἶν'
προδότης « κατὰ τοὺς ἐξηγητὰς! » ἤγουν τοὺς σχολιαστὰς,
καὶ ὄχι κατ' αὐτὴν τὴν εὐαγγελικὴν ἐξήγησιν· ὁ ἐπὶ τῆς
Χριστοῦ γεννήσεως φανεὶς ἀστὴρ, ἦτο κομήτης! Ἀλλὰ καὶ
κατ' αὐτὴν τὴν νεωτέραν ἱστορίαν σφάλλεται βαρῶς, ὡς
ὅταν λέγῃ ὅτι ἐπὶ τῆς κατὰ τὴν Ἀσίαν εἰσβολῆς τῶν Τούρ-
κων τὸ πλῆθος τῶν Ἑλλήνων

Μετεβλήθη ἐν ὀλίγῳ εἰς θρησκείαν μιάράν!

Ἄπαγε, Δέσποτα Ἐπίσκοπε, τοιαῦτα τερατολογῶν περὶ τῶν
ἐπιιδίμων ἐκείνων ἑμογενῶν, οἵτινες ἐσφάγησαν, ἐγλωσσοτομή-
θησαν, ἠγματοπίστησαν ὑπὲρ τῆς Χριστοῦ πίστεως, καὶ πάλιν
τοὺς ἀπογόνους αὐτῶν ἀφῆκαν μέχρι σήμερον πολλαχοῦ τῆς Ἀ-
σίας, ἀηττήτους φύλακας τοῦ θησαυροῦ τῆς ὀρθοδοξίας! Εἰ δέ
τινες ἐξώμοσαν τυχὸν τότε διὰ τὴν βίαν, μήπως καὶ σύμπαν-
τες ἠφανίσθησαν τῆς εὐσεβείας οἱ λάτρες; Γ'. Παραβιάζεται
ἡ χρονολογία. Τὴν Β'. Σύνοδον εἰς μὲν τὸ κείμενον χρονοθετεῖ
κατὰ τὸ 370 ἔτος, ἔπειτα δ' εἰς τὴν σημείωσιν εἰπὼν ὅτι
πολλὰς (ἀγνωστοῦν ποίας) ἐπισήμους διαφορὰς εἰς τὴν χρο-
νολογίαν τῶν οἰκουμενικῶν Συνόδων παρετήρησε καὶ διήλλαξε,
μόλις διορίζει ὀρθῶς τὴν ἐποχὴν τῆς Β'. Συνόδου « τῷ τριακο-
στῷ (γράφει τριακοσιοστῷ) ὀγδοηκοστῷ πρώτῳ ἔτει τὴν δὲ
Γ'. Οἰκουμενικὴν (συστάσαν τῷ 431), εἰς μὲν τὸ κείμενον
καθιστᾷ κατὰ τὸ 434, εἰς δὲ τὴν σημείωσιν καταβιβάζει
καὶ εἰς τὸ 421, « ὡς εὔρηται, λέγει, παρὰ τοῖς ἱστορικοῖς! »
(ποίας); τὴν Δ'. (τῷ 451 συγκροτηθεῖσαν) ἀναβιβάζει εἰς τὸ
458! τὴν Ε. (γενομένην τῷ 550) μετατίθησιν εἰς τὸ 660!
(ὀλόγραφον) « καὶ μετὰ τὴν Δ'. (προστίθησιν) ὕστερον διακο-
σίων χρόνων, ἔτι καὶ δυοῖν! » ἅμα ὑποσημειῶν, ὅτι ὁ Ἰουσι-
νιαγὸς (ἐφ' οὗ συνεκροτήθη ἡ Σύνοδος) ἐβασίλευσεν εἰς τὰ
529! τὴν Γ. (τῷ 681) τίθησιν κατὰ τὸ 787 καὶ τὸ 19. ἔτος
τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Πρωγονάτου, ὅς τις (σημειοῦ)
παρέλαβε τὸν θρόνον τῷ 663! Τὴν δὲ τέλος Ζ'. (τῷ 787)
μεταφέρει εἰς τὸ 894 καὶ τὸ ὄγδοον ἔτος τῆς βασιλείας Κων-
σταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, βασιλεύσαντος τῷ 830!!
Τίς εἶδε τόσον θολερὰν λογισμῶν καὶ χρόνων ταραχὴν εἰς
τόσον ἐπισήμους καὶ γνωστὰς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας
ἐποχάς; Πάλιν ὁ χρόνος τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος

τίθεται ἡ τῆ μεγάλης τρίτη, ἡ τῆ τεσσαρακοστῆ ἡμέρα πρὸ τοῦ Πάθους, ἐναντίον τῆς εὐαγγελικῆς ἱστορίας, ἐξ ἀδεσπότων πηγῶν, καὶ ἐπάγεται συμπέρασμα γελῶν, ὅτι διὰ τοῦτο ἡ ἑορτὴ τῆς Μεταμορφώσεως διωρίσθη τῆ 5'. Αὐγούστου, τουτέστι 40 ἡμέρας πρὸ τῆς Ἰψώσεως τοῦ Σταυροῦ, ἧτις ἑορτάζεται τῆ 14'. Σεπτεμβρίου, εἰκονίζουσα τὴν σταύρωσιν! Διὰ δὲ τὴν ἀπὸ Κοσμογονίας χρονολογίαν ὀρθῶς ἐπιπλήτων τὸν Βολταίρον ὁ σεβάσμιος Ἐπίσκοπος, ὡς ἀσεβῶς ληροῦντα κατὰ τῆς αὐθενταίας τῆς θείας γραφῆς, αὐτὸς ἐπειτα, ἀγνοοῦμεν τί παθὼν, ἐσημείωσεν ὡς ἀδιάφορον πρᾶγμα καὶ ἀφιλόνηκον εἴτε 5508 ἔτη ἀριθμοῦμεν ἀπὸ κτίσεως κόσμου μέχρι Χριστοῦ γεννήσεως, κατὰ τοὺς Ὁ., εἴτε καὶ 60 χιλιάδας χρόνων, κατὰ τοὺς παρὰ Βολταίρω Σίνας! (Σελ. 44). Φαίνεται δὲ πως καὶ ἀλλαγῶ ὁ ἀνὴρ ἀσμενιζόμενος εἰς τὰς τοιαύτας τῶν νεωτέρων ἀνακαλύψεις, αἰδούμενος ἴσως νὰ δευχθῆ εἰς ὅλα πᾶντῃ ἀρχαῖος καὶ ἄγευστος τῆς (καθὼς τὴν ὀνομάζει) προόδου τῶν ιδεῶν τῆς ἀνθρωπότητος! (σελ. 44) Τελευταῖον, ἱστορῶν τὴν κατὰ τὴν 5'. ἡμέραν πλάσιν τοῦ Ἀδάμ, ὑποσημειοῖ ὅτι « Παρ' ἡμῖν τοῖς ἀνθρώποις ἐπάθει! (τουτέστιν ἀρέσκον) τοῦτο. Κατὰ δὲ τὸν νοῦν τῆς θεολογίας, ὡς ὁ μέγας κησὶ Γρηγόριος (ὁ Ναζιανζηνός), πρῶτον ἐννοεῖ τὰς Ἀγγελικὰς δυνάμεις, εἶτα καὶ τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸ ἐννόημα ἔργον ἦν, λόγῳ συμπληρούμενον καὶ πνεύματι τελειούμενον. « (σελ. 31) Ἦγουν, θέλει ὁ Ἐπίσκοπος ὁ Κομνηνός ὅτι πρῶτον ὁ θεὸς ἐκνόησε καὶ τοὺς ἀγγέλους καὶ τὸν ἄνθρωπον αὐτόν! κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου! Ἀλλ' ἰδοὺ ἡ ῥῆσις αὐτῆ τοῦ Θεοῦ πατρός. « Πρῶτον μὲν ἐννοεῖ τὰς ἀγγελικὰς δυνάμεις καὶ οὐρανίους, καὶ τὸ ἐνόημα ἔργον ἦν λόγῳ συμπληρούμενον καὶ πνεύματι τελειούμενον. — Ἐπεὶ δὲ τὰ πρῶτα καλῶς εἶχεν αὐτῷ, δεύτερον

ἐννοεῖ κόσμον ὑλικὸν καὶ ὀρώμενον· καὶ οὗτος ἐστὶ τὸ ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ τῶν ἐν μέσῳ σύστημα τε καὶ σύγκριμα. — (Τελευταῖον) Ζῶν δὲ ἐξ ἀμφοτέρων, ἀοράτου τε, λέγω, καὶ ὀρατῆς φύσεως, δημιουργεῖ τὸν ἄνθρωπον, κτλ. » (Γρηγ. Ναζ. λόγ. λή. σελ. 617, 618, τόμ. α. ἐκδ. Κολων.) Δ'. Καὶ περὶ πολλὰς ἄλλας ἐννοίας τερατεύεται, φυσιολογεῖ, μεταφυσιολογεῖ, θεολογεῖ, λογικεύεται, Ἀριστοτελεῖ, Πλατωνίζει παραδοξότατα, καὶ πολλάκις ἀκατάληπτα οἶον, ὕλην διασηματικὴν, ὑπὲρ λόγον, ὑπὲρ φύσιν, ὅπως μεταφυσικὴν, καὶ ἀπαθανατισμὸν ὁλομελή, καὶ τὰ ποιήματα (τῆς β'. ἡμέρας τῆς κοσμογονίας) ἔργα μεταφυσικῆς, καὶ ὁ ἀνθρώπινος νοῦς δὲν εὐρίσκει στάσιν φύσει τοῦ ὑπερφυσικοῦ, καὶ ἡ διάγνωσις τῆς θεότητος εἶναι ὑπερφυσικὴ, καὶ

Ἀντιφατικὸν διόλου κατὰ λόγον φυσικόν,
Δύναμις ἰδίως μόνη νὰ γενῆ ὑπαρκτικόν!

Καὶ ἄλλα παρόμοια πολλὰ καὶ φρικαλέα. Καὶ τὰς μαρτυρίας ἐπάγων, πολλάκις ἀναφέρει περικοπὰς ἄλλων τε καὶ τῆς θείας γραφῆς, αἵτινες οὐδεμίαν ἔχουσι σχέσιν πρὸς τὸ προκείμενον, οἶον, ἐν τῷ περὶ ἐξομολογήσεως ἐπιφύρων τὸ « ἂν τινῶν ἀφῆτε τὰς ἀμαρτίας κτλ. » συνάπτει παρὰ πόδας ἀμείσως καὶ τὸ « ὅς τις μὴ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν (σελ. 256). » ὅπου παρατήρησον καὶ τὴν παρακοπὴν τοῦ θείου ῥητοῦ, τὸ μὲν ἐξ ἀβλεψίας τοῦ τυποθέτου, τὸ δὲ καὶ ἐκ λήθης τοῦ συγγραφέως γενομένην, ἀντὶ τοῦ « ἐὰν μὴ τις γεννηθῆ κτλ. οὐ δύναται εἰσελθεῖν κτ. » (Ἰωάν. Γ'. 5.) Καὶ ἄλλα δὲ τῶν θείων ῥητῶν πολλαχοῦ γράφονται παρηλλαγμένα καὶ κολοβά, οἶον εὐθύς τὸ θέμα τῆς βίβλου « οὐκ ἔγνω ὁ κόσμος διὰ τῆς σοφίας τὸν θεόν. » (Βλέπε τὸ ἀκέραιον Α. Κορ. α. 21), καὶ ἐπιτηδεύματα ἀντὶ τοῦ ἔργου, (Β'. Κορ. ια. 15.). Παράβαλε καὶ σελ. 206

σημ. (Ματθ. ζ' 21), κτλ. κτλ. κτλ. Άλλοτε δὲ πάλιν συγ-
χίζει μαρτυρία: Πατέρων καὶ ῥητὰ ἀποστολικὰ, συναλείφω
ἀμώτερα εἰς ἓν καὶ ἀπονέμων τὸ φύραμα ὅλον εἰς τὸν Ἀπό-
στολον Παῦλον, οἷον σελ. 219 « εἰ γὰρ συσταθῶμεν ἐλέγ-
χειν κτλ. » καὶ σελ. 226 σημ. β'. Καὶ αὐτὰ δὲ τῶν ἱερῶν
συγγραφέων τὰ ὀνόματα μνημονεύων εἰς μαρτυρίαν, ὑπο-
γράφει λίαν ἡμελημένως καὶ ἀορίστως, οἷον, Παῦλος ὁ Ἀπό-
στολος πρὸς Κορινθίους (εἰς ποτέσαν τῶν δύο πρὸς Κορινθίους
ἐπιστολῶν; καὶ ποίου κεφαλίου ποῖον ἐδάφιον;) Καὶ ἄλλοτε
πάλιν λέγει μόνον τὸ ὄνομα, οἷον, Ματθαῖο, Ἰωάννης, Παῦ-
λος Ἀπόστολος· ἐν δὲ σελ. 267 καὶ 226 σημειοῖ καὶ μόνον
κεφάλαιον χωρὶς Ἐπιστολῆς, οἷον, Παῦλος ἐν κεφαλ. ιε'. Ἐνίο-
τε δὲ καὶ ἔτι καθολικώτερον, οἷον, Εὐαγγέλιον, Ἀπόστολος,
ἀγ. Γραφή (σελ. 10, 226. κτλ.) καὶ τέλος, τὸ ἐκπληκτικώ-
τατον, ὑποσημειοῖ ὡς ὄνομα συγγραφέως καὶ τὸ Ἰησοῦς
Χριστός! (σελ. 216.) Περὶ δὲ ἄρα τὰς ἱεροπρεπεῖς καὶ θεο-
λογικὰς ἐννοίας ποσαχῶς ἀμαρτάνει; Πρῶτον μὲν ἡ ἔκφρα-
σις τούτων ἀμοιρεῖ ἐνίοτε τῆς προσηκούσης σεμνότητος καὶ
εὐλαθείας, περαιομένη λίαν ἀκόσμως καὶ τεσυρμένως καὶ
(ὁδὸς εἰπεῖν) παρὰ τοὺς χυδαιοτάτους ῥυπαρώτερα οἷον, ἰσο-
ρῶν τὴν ὑπὸ θεοῦ γλαστουργίαν τῆς Εὐχῆς ἐκ τῆς Ἀδ' αμιαίας
πλευρᾶς, ἀπορεῖ λέγων·

Διὰ τί ἐκ τῶν πλευρῶν τοῦ (!!) ὄχι ἐκ τῶν προστιῶν;

Ἡ καὶ ἐκ τῶν ἐπισθίων (!!!); γνώμη τῶν χριστιανῶν. κτλ.

Καὶ πάλιν στιχοιργῶν τὰς περὶ τοῦ ὑπερφυσιοῦ τῆς μετα-
λήψεως μυστηρίου θείας φωνᾶς, κατασπᾶ τὸ ὕψος τοῦ ἐνθυ-
μήματος, αὐθαδῶς τῇ ἀληθείᾳ καὶ παιδαριωδῶς λαθράζων
ἐν ταῖς ἐφεξῆς·

Ὅσας ἂν φραγαῖς ἐκ τούτων τρώετ' ἄνθρωπος αὐτό.

σῶμα αἷμα ἄρτον οἶνον, τὸ ποτήριον αὐτό!

Καὶ τὴν αἴρουν δὲ τῶν Μονοφυσιτῶν ἐξελέγγων, λέγει ὅτι

ἐφρόνουν — μίαν φύσιν εἰς Χριστὸν, τέρας τι ξεχωριστοῦ
Καὶ αὐτὸς ὁ παντοδύναμος δημιουργὸς; ὀνομάζεται προστά-
της θεουργός! Τὸ δὲ ἐλεεινότατον, πολλὰς αἰ φράσεις
τοῦ συγγραφέως ἠχοῦσι παραδόξως σαθρὸν καὶ κακόδοξον
καὶ παντάπασι τῆς ὀρθοδόξου ἀκριβείας ἀλλότριον οἷον, τὸ
προπατορικὸν ἀμάχημα νομίζει μεταδιδόμενον εἰς πάντας
ἀνθρώπους ἐξ αἰτίας τῆς μίξεως τῶν εἰς γάμον συνεργημέ-
νων (σελ. 40 σημ.), καὶ οὕτως ἀναμασᾶ (ἐν ἀγνοίᾳ) τὴν
πλάνην τῶν Εὐσταθιανῶν. Ἀλλαχοῦ δὲ πάλιν, ὀρθῶς καὶ εὐ-
σεβῶς ἐπικρούων τὸν θεολόγητον Καλθῆνον διὰ τὸ δυσσεβέ-
στατον δόγμα τοῦ κατ' ἀνάγκην προορισμοῦ, ἐπιφέρει·

Πρόγνωσιν ἐμολεγοῦμεν, καὶ ποτὲ προορισμὸν

Τοῦ θεοῦ περὶ ἀνθρώπων. Φεῦγε τὸν Καλθιτισμὸν!

Ὡς ἐὰν δὲν ὑπῆρχεν ὅλως προορισμὸς, ἐπειδὴ τοῦτον ὁ Καλ-
θῆνος παρηρμήνευτε, δικαστῆρων τὴν σημησίαν! Καὶ πάλιν
ἀναιρῶν τοὺς Μονοφυσίτας, παραφέρεται τεράστια λαλαγῶν·

Καὶ ὑπόστασιν μὲν μίαν φύσεων τῶν τοῦ υἱοῦ

Ἡ ἀνθρώπινος δὲν εἶχεν, ἀλλὰ μόνον τοῦ θεοῦ!

Καὶ τὴν σρετικὴν τῶν ἀγίων εἰκόνων προσκύνησιν, λέγει καὶ
λατρευτικὴν (σελ. 122), ἐν ᾧ παρὰ πόδας σημειοῖ τὴν ὑψιᾶ
περὶ προσκυνήσεως ἐρμηνείαν τοῦ θεοῦ Δαμασκηνοῦ. Καὶ
τὸ « τυπικῶς » ἀκόσμως προστίθησιν ἐπὶ τοῦ μυστηρίου τοῦ
θεῖου βαπτίσματος (σελ. 186, 187). Καὶ περὶ αὐτοῦ δὲ
τοῦ θεανθρώπου Σωτῆρος λαλῶν, πρῶτον μὲν παρερμηνεύει
τὸ, Ἐμμανουὴλ, εἰς τὸ, θεὸς καὶ ἄνθρωπος (σ. 46 καὶ 98)·
εἰς δὲ τὸν πίνακα τῶν τυπογραφικῶν παροραμάτων ἐσημεί-
ωσε (σελ. 275) ὅτι « κατὰ δὲ τὸ εὐαγγέλιον, ἐξηγεῖται
Μεθ' ἡμῶν ὁ θεός » δικαίων μὲν πάντως καὶ τὴν ἐκ τοῦ
ἐρμηνείαν, προστιθεὶς δὲ μεγαλοψύχως καὶ τὴν τοῦ εὐαγγε-

λίου! διότι ἠδέσθη ἴσως νὰ ἰμολογήσῃ καὶ ὀφιαίτερον ὅτι ἔσφαλε προηγουμένως, γράψας ἄλλο παρὰ τὸ εὐαγγελικόν! Πρόσθεσ ἐπὶ πᾶσι καὶ τοῦτο, ὅτι πολλάκις ἀμελῶν τὰς εὐαγεστάτας καὶ θεοπρεπεῖς ἐπωνυμίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεταχειρίζεται αὐτὸς ἐπίθετα ταπεινὰ καὶ παντάπασιν ἀνθρωπικὰ, διὰ τὴν ἐπάρατον ἀνάγκην τῆς ὁμοιοκαταληξίας οἶον, ὁ Χριστὸς, τοῦ Θεοῦ ὁ ἀρεστός (σελ. 48, 50, 62) καὶ, ὁ Χριστὸς μας ὁ κλεινός (σ. 67) καὶ τὸ βαρύτερον, ὁ Χριστὸς, τοῦ πατρός του ὁ πιστός (σελ. 63), καὶ τὸ ἀβέβητον καὶ δυσσεβέστατον, Ἰησοῦς, τῶν ἀνθρώπων ὁ κλεινός! (σελ. 62). Ταῦτα δὲ σημειοῦντες, δὲν καταδικάζομεν τὸν θεοφιλέστατον καὶ ὀρθοδοξότατον Ἐπίσκοπον ὡς ἄλλο τι φρονοῦντα ἢ διδάσκοντα διάφορον παρὰ τὰ δόγματα τῆς ἀμωμότητος ἡμῶν πίστεως, ἄπαγε! ἀλλὰ μόνην ψέγομεν τὴν ἀπροσεξίαν μεθ' ἧς ἐπραγματεύθη περὶ τῶν θειοτάτων πραγμάτων ὡς ἄνθρωπος ἀμελέτητος τῶν θείων γραφῶν καὶ τῆς ἀκραιφνοῦς ἐκκλησιαστικῆς διδασκαλίας, ἐν ἧ καὶ ἐνετράφη καὶ ἐνεγέρσασε καὶ διαλάμπει τῇ τοῦ Χριστοῦ χάριτι. Ἀπολογούμενοι δὲ καὶ ὑπὲρ τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἁγιωτάτου αὐτῆς κλήρου, καὶ αὐτοῦ τοῦ γεραροῦ Ἐπισκόπου, διακηρύττομεν πρὸς πάντας καὶ Ἕλληνας καὶ μὴ Ἕλληνας ὅτι, πολλῶν διδακτικῶν τῆς εὐσεβείας συγγραμμάτων, παλαιῶν τε καὶ νεωτέρων, ἀποκειμένων εἰς τὸν πᾶμπλουτον θησαυρὸν τῆς ἐκκλησιαστικῆς τῶν Ἑλλήνων φιλολογίας, οὐδὲν ἄλλο μέχρι σήμερον ἀνεφάνη (ἀλλ' οὔτε σὺν θεῷ τοῦ λοιποῦ θελεῖ ἀναφανῆ) ἐπὶ τοσοῦτο πλημμελῶς μεμορφωμένον, ὅσον τὸ παρὸν. Καὶ φαίνεται ἄρα καὶ τοῦτο τὸ σύνταγμα, δεῖγμα τῆς ἐν τῇ ἐπαναστάσει καὶ μετέπειτα παντοίας ταραχῆς τῆς Ἑλλάδος, ὅπου εἶδεν ὁ ἥλιος ἡρωϊκὰς ἀνδραγαθίας καὶ ἀειμνήστους ἀρετὰς ἀναμίκτους μετ' ἐμ-

φυλίῶν κακῶν, καὶ τὰ θεῖα θαύματα διαλάμποντα μεταξὺ τῆς ἀνθρωπίνης διαστροφῆς καὶ παραπτώσεως. Τελειοῦμεν τὴν ἐπίκρισιν, ζητοῦντες τὰς θεοπεθεῖς εὐχὰς τοῦ Ἁγίου Ἐπισκόπου, καὶ παρακαλοῦντες τὴν ἱεράν αὐτοῦ κορυφὴν ἵνα, λύσας τὸ τῶν στίχων μέτρον καὶ φυγῶν τὴν ἐξωλεστάτην ὁμοιοκαταληξίαν, ἀποδώσῃ τὸ πόνημα πεζογραφικῶς, ἀποξέσας πᾶν εἴτι παρεισέδω νόθον καὶ περιττὸν καὶ ἐπιδεικτικῆς κενοσπουδίας γέννημα, καὶ ἐκφράσας τὴν ἱστορικὴν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως διδασκαλίαν ἀπλῶς καὶ ἀπερίττως καὶ μετὰ τῆς προσηκούσης εὐκρινείας καὶ καθαρότητος, ὅποια καὶ ἄλλα τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν πραγματευόμενα ἐκκλησιαστικὰ σύντάγματα πλουτοῦμεν πολλὰ, καὶ ἐκδεδομένα, καὶ τινα ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις ἀρέκδοτα.

Θ.

— Φιλοσοφικὴν διατριβὴν τοῦ ἐν Πάτραις ἐλλογίμου διδασκάλου Δ. Παλαμᾶ προθύμως ἐδημοσιεύσαμεν εἰς τὸ 7 φυλλάδιον τοῦ Θεατοῦ. Σήμερον δὲ ἐκ τοῦ λόγου τοῦ ἐκφωνηθέντος παρ' αὐτοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν γενεθλίων τοῦ Βασιλέως ἀπανθίζομεν τὰ ἀκόλουθα. « Πάντοτε πανηγυρίζουσιν ὅσοι ἀκούουσι τὴν φωνὴν τῶν πραγμάτων. Ποία ἡμέρα δὲν εἶναι πανηγυρικὴ; Ποῖον φαινόμενον δὲν εἶναι λαμπρόν; Πότε ὁ ἥλιος δὲν εἶναι γλυκύς; Πότε ὁ κόσμος δὲν εἶναι τερπνός καὶ ὠραῖος; Πᾶσα ἡμέρα καὶ ὥρα καὶ στιγμή εἶναι τὸ γινόμενον ὄλων τῶν ἄλλων. Ἐκαστον μῦρον τοῦ παρόντος φέρει ἐν ἑαυτῷ τὴν ἐκτίμησιν ὄλου τοῦ παρελθόντος. Ὅ,τι πατῶ καὶ βλέπω καὶ νοῶ, γῆ καὶ ὀρίζων τῆς γῆς, ἰδέαι καὶ ἀναμνήσεις καὶ προσδοκίαι τοῦ παρόντος, τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ μέλλοντος τῶν ἐθνῶν, εἶναι αὐτὸ τὸ ἀπάλυτον μέτρον τοῦ ὠραίου καὶ ὑψηλοῦ. Ἐκτάσεις καὶ ὑψώσεις τῶν ἐπιπέδων καὶ τῶν βουνῶν σου, ὦ γηραιὸν καὶ μετὰ τῶν

χρόνον συνήλικον χθόνιον ἔδαφος! Βοή τῶν κυμάτων σου, ὦ
 Θάλασσα, καὶ συριγμός τῶν ἀνέμων σου· χρόνοι τοῦ ἠρωϊσμοῦ,
 καὶ ἐποχὰὶ ἱστορικαὶ, καὶ ἡμέραι τῆς δόξης, ἐγὼ ἀκούω καὶ
 γνωρίζω τί ἐξηγοῦνται μεγαλοφώνως. Διάλεκτον μεταφυσικὴν
 λαλοῦσι, καὶ τὴν ἰδέαν τοῦ ἀπείρου καὶ τελείου μᾶς ἀ-
 ναπτύσσουσιν ἡμέραν ἐξ ἡμέρας. Εἰκόνας ἐκείνης καὶ ἀντίτυ-
 πα, φέρουσι τοὺς χαρακτῆρας τῆς ἀρχετύπου καὶ παραδειγ-
 ματικῆς ἰδέας, καὶ εἰς νόας μεγαλοφρεῖς τὴν διατυπώνουσιν.
 Ἐκεῖ, εἰς τὸ καθαρὸν καὶ διαυγές τῆς διανοίας καὶ φαντασίας
 τῶν, γίνεται ἡ ἀντανάκλασις ὄλων τῶν καθολικῶν φαινομέ-
 νων καὶ νοουμένων, κινήσεως καὶ ἐπιπέδοις τοῦ οὐρανοῦ, καὶ
 τῶν ὁραμένων ἐπὶ γῆς ἀποτελεσμάτων τῆς. » Τὰ λοιπὰ τοῦ
 λόγου ἀποσιωπῶμεν ὡς κατώτερα, καὶ μᾶλλον ἐπεξηγημα-
 τικὰ καὶ πλατυντικὰ τῶν οὐσιωδῶν τούτων ἐνοιῶν τοῦ συγ-
 γραφέως. Ἐκεῖ δ' ἀπαντῶνται καὶ κακόζηλότερα τινά, οἷα
 τὰ ἀθάνατος θάνατος τῶν ἀθανάτων, καὶ ἀνίκητος νίκη
 τῶν ἀνικητῶν, καὶ ἄλλα, τὰ ὅποια ἐπεθυμούσαμεν ἡμεῖς νὰ
 ᾔσαν λάθη σχεδίσματος ἢ ἀντιγραφῆς. Ὅμως δὲ ὁ καλὸς
 καὶ ἀγαπητὸς Παλαμᾶς ἀγαπᾷ εἰς τὰς ἐκφωνήσεις του τὰς
 μεταφυσικὰς καὶ ἀφηρημένας ἐφόδους, καὶ ἄλλεται πρὸς τὴν
 διάρσιν καὶ τὴν ἐστίαν τοῦ μεγάλου φωτός, δεξιὰν ἔχων ἀε-
 τιδέως φύσιν. Ἄλλ' ἴσως χρήζει καὶ φίλου ἀξίου ὅπως οὖν ἐκυ-
 τοῦ, διὰ νὰ ἀποτρέπη ἐνίοτε τὴν πτῆσιν του ἀπὸ τὰ μεθόρια
 τοῦ κενοῦ, πρὸς τὰ ὅποια φθάνει μὲ βοῆζον πτερυγῶν παρὰ
 δοξον, ἔλκων διαχειρομένην παρκατευήν, καὶ τὴν ὑπερβολὴν
 συμπλήττων τῶν ὀνομάτων. Ἐγγὺς τοῦ ὠραίου, γνωστὸν ὅτι
 πολλάκις κείται τὸ χιμαίρειον καὶ τερατώδες, πλησίον τοῦ
 ὑψηλοῦ, τὸ ἀπόκρημνον καὶ ὀλισθηρὸν, καὶ ὑπὸ τὸν ἥλιον
 αὐτὸν, τὸ ἱκάρειον πάθος. Καὶ δεῖται ἄρα ὁ ἀγαθὸς Παλαμᾶς
 χαλινῶ μᾶλλον ἢ κέντρον, ἄλλως τε, καὶ οἰκοθεν δυνάμενος

νὰ ἀναμνησθῆ ποιῶν ἀθλίων ἐποχῶν καὶ συγγραφέων συνή-
 θη γεννήματα εἶνε αἱ παρόμοιαι παρηχηματικαὶ καὶ παρονο-
 μαστικαὶ, κατεσηματισμένοι καὶ παρακεκινδυνευμένοι με-
 λέται· ὅθεν καὶ μάλιστα φευκτεία γίνονται παρ' αὐτῶ. Τί δὲ
 ἄλλο προχειρότερον εἰς τοὺς συγγράφοντας τῶν λογίων, ἢ σω-
 φρονισκώτερον παρὰ τὸ, « πῶς ἄραγε ἤθελον γράψῃ Ἀριστοτέ-
 λης, ἢ Πλάτων, ἢ Δημοσθένης, ἢ Ξενοφῶν; ἢ πῶς ἤθελον κρῖναι τὰ
 ἡμέτερα ἢ ἐκεῖνοι, ἢ οἱ δαιμόνιοι τεχνογράφοι, Σταγειρίτης, καὶ
 Διονύσιος, καὶ Λογγίνος, καὶ Ἐρμογένης, ἢ οἱ ἐνδοξότατοι τῶν
 συγγρόνων καὶ μεταγενεστέρων; » Δίκαιον δὲ εἶνε ὁ εὐφυῆς
 διδάσκαλος νὰ μᾶς συγχωρήσῃ τὴν τοσαύτην παρρησίαν,
 καὶ φίλιον οὔσαν, καὶ πρὸς τὸ ἀριώτερον διεγείρουσαν τὴν
 ἤδη περιοῦσαν αὐτῷ δεινότητα, χάριν τῆς ἰδίας ἐαυτοῦ δό-
 ξης, καὶ χάριν τῆς νεολαίας, ταῦτόν εἰπεῖν, τῆς πατρίδος·
 Διότι πολλὰ ἀγάλματα καὶ μαιεύματα ἄξια τοῦ οἴκου τοῦ
 Σωφρονίσκου καὶ τῆς Φαιναρέτης, καὶ λόγους δηλονότι καὶ
 μαθητὰς ἐλπίζομεν, θεοῦ συναιρομένου, ἀπὸ τὰς ἀκαμάτους
 καὶ καλλιτέχνους παλάμας τοῦ πολλῶν Παλαμάδων, διδα-
 σκάλων καὶ εὐεργετῶν τῆς Ἑλλάδος, ἐκγόνου διδασκάλου,
 Δημητρίου Παλαμᾶ.

— Ὁ πατὴρ τῆς Ἀνασκευῆς τῶν γραφέντων παρὰ τοῦ
 Κ. Σουρμελῆ, νῦν ταγματάρχης Κ. Κάρπος Παπαδόπουλος,
 περὶ ἧς ἐπραγματεύθημεν εἰς τὸ προηγούμενον φυλλάδιον,
 μᾶς παρεκάλεσε νὰ σημειώσωμεν ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς, μετὰ τὰ
 νομοθετηθέντα περὶ τοῦ στρατιωτικοῦ παρὰ τῆς ἐν Ἄσσει
 ἔθνικῆς Συνελεύσεως, δὲν ἐθανάτωσε πλέον οὐδένα ἀκρίτως.

Κατάλογος συνδρομητῶν οἵτινες ὑπεγράφησαν, ἔλαβον
 τὰ φυλλάδια τοῦ Θεατοῦ, τὰ ἀνέγνωσαν, τὰ ἐκράτησαν, καὶ

πολλάκις απαιτηθέντες, δὲν ἐπλήρωσαν τὴν συνδρομὴν τῶν.
Χρεωσοῦσι δὲ ἐξαμηνίαν, μεθ' ἣν ἐπαύσαμεν νὰ τοὺς σέ-
λωμεν τὸ ἐκδιδόμενον.

ΕΝ ΧΑΛΚΙΑΙ.

Στέφανος Α. Παππᾶς.	Κ. Μήτζορας.
Α. Νίκας.	Δ. Περδικάρης.
Α. Λεωνίδας.	Δ. Πασχαλίδης.
Δ. Καφετζόγλους.	Δάμπρ. Κουτζονίκας
Μ. Βαιταΐλης.	Ν. Ζαβογιάννης.
Ν. Γριμᾶλδης.	Μ. Βιτάλης.
Σ. Λυκούδης.	Θ. Βαλσαμάκης.

Κατόπι θέλομεν καταλέξῃ καὶ ἄλλους ὅσοι δεῖξωσι μέχρι
τέλους τὴν αὐτὴν δυσροπίαν, καθὼς θέλομεν κάμη εὐγνω-
μόνως γνωσοῦς εἰς τὸ κοινὸν καὶ τοὺς συνδρομητὰς τοὺς
προθύμως ἐκπληροῦντας τὸ δίκαιον.

ἈΘΗΝΗΣΙ, παρὰ Τυπογράφῳ Α. Κορομηλᾶ,
Κατὰ τὴν ὁδὸν τοῦ Ἑρμοῦ, Ἀρ. 215.
